

**Ірина Остапйовська**

*к. пед. н., доцент Східноєвропейський національний університет  
імені Лесі Українки, Україна*

## **ОЦІНКА ДИНАМІКИ ПРОБЛЕМАТИКИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІМИ УЧИТЕЛЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.** Загальні глобалізаційні процеси, які охопили усі сфери життя кожної із цивілізованих держав, змінили пріоритети їх розвитку. Таким чином, чим розвиненіші інформаційні технології та більша частка інформаційно компетентного населення, тим вищий авторитет кожної конкретної країни. Провідна роль у вирішенні цього завдання належить освіті, зокрема початковій школі. Слід зазначити, що тільки педагог із високим рівнем сформованості власної інформаційної компетентності здатний розвинути дану особистісну характеристику у своїх учнів. Інформаційно компетентна особистість повинна володіти не тільки відповідними знаннями, уміннями та навичками, особистісними якостями і ціннісними орієнтирами, але й – уміти виявляти проблеми, які заважають успішній інформаційній діяльності, та знаходити шляхи їх розв'язання. Таким чином важливо дослідити, які саме проблеми виділяють студенти у застосуванні сучасних інформаційних технологій в освіті та власній навчальній і трудовій діяльності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор; виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття.** Аналіз наукових досліджень присвячених проблематиці сучасних інформаційних технологій (СІТ) в освіті дозволяє констатувати, що глобальні проблеми інформатизації освіти досліджували М. Жалдак та В. Кремень; різноманітні аспекти використання засобів СІТ та відповідності їх сучасним освітнім вимогам розглядалися О. Рибалко, Т. Проценко, Н. Морзе та ін.; розробкою пропедевтичних курсів займаються О. Коршунова, Н. Олефіренко, Й. Рівкінд та ін. Розробки

концептуальних положень СІТ в освіті знаходимо у працях В. Андрієвської, Я. Глинського, Е. Федорчука та ін. Проте, на сьогодні немає достатньої кількості наукових досліджень присвячених аналізу проблем використання сучасних інформаційних технологій майбутніми вчителями, зокрема – молодших класів.

**Формування мети статті (постановка завдання).** Метою статті є виділення та актуалізація проблем, які виникають перед студентами під час використання СІТ у власній навчальній (трудовій) і науковій діяльності та СІТ навчання у професійній діяльності педагогів, дослідження їх пріоритетної динаміки.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** Не дивлячись на те, що на сьогодні СІТ усе ширше впроваджуються у навчально-виховний процес молодших класів, дане питання все ще перебуває дискусивно-експериментальному рівні. Існує ціла низка проблем, які заважають широкому та ефективному використанню СІТ у навчально-виховному процесі. Для актуалізації сучасної проблематики використання СІТ у навчальній та трудовій діяльності освітян нами протягом 2011/12–2014/15 н.рр. серед студентів педагогічного інституту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, було проведене анкетування. У ньому взяло участь 326 студентів I–VI курсів. Під час опитування респонденти повинні були дати відповіді на наступні шість запитань: 1. Ваш вік; 2. Чи працюєте Ви за спеціальністю? Якщо ні, то вкажіть, ким Ви працюєте?; 3. Які технічні та програмні засоби СІТ доступні Вам для використання на роботі (у навчальній діяльності)?; 4. Які технічні та програмні засоби СІТ Ви використовуєте на роботі (у навчальній діяльності)?; 5. Які, на Вашу думку, проблеми постають особливо гостро при впровадженні СІТ у педагогічній сфері?; 6. Із якими проблемами стикаєтесь Ви під час використання СІТ у власній трудовій (навчальній) діяльності?

У результаті аналізу результатів проведеного анкетування було встановлено, що 179 опитаних працює в освітній галузі. 147 студентів або не працюють за спеціальністю, або тільки навчаються. Вік опитаних варіювався від 18 до 46 років.

Детально аналізуючи відповіді студентів на запитання № 3 та № 4, ми зіткнулись із тим, що значна частина студентів не достатньо обізнана із програмним забезпеченням комп'ютера. Зокрема, тільки 58 (17,79%) студентів вказали програмні засоби СІТ, які вони мають

змогу використовувати та використовують у своїй навчальній (трудовій) діяльності, причому ці програми не завжди були названі конкретно, а тільки за типом (наприклад – графічні, текстові редактори тощо) чи призначенням (наприклад – програми для роботи із мультимедіа (презентаціями), або Інтернетом, або звуком тощо). Такими засобами були прикладні програми, орієнтовані на роботу в операційній системі Microsoft Windows: програми пакету MS Office, графічний редактор Paint (рідше – Adobe Photoshop) і, як правило без вказівки конкретної назви програмного продукту, звукові редактори, програми-броузери, обробки зображень і табличної інформації. На жаль, тільки 9 (2,49%) студентів вказали, що мають змогу та використовують спеціальні дидактичні комп'ютерні програми у власній трудовій діяльності. Також нами було відмічено, що у студентів виникали проблеми під час переліку технічних засобів, які вони мають змогу використовувати або використовують у власній навчальній (трудовій) та науковій діяльності; значною мірою це стосувалось сумісних із персональним комп'ютером пристроїв вводу-виведення інформації, технічних засобів мультимедійних та мережевих технологій (128 (39,26%) опитаних допускали неточності у переліку апаратних засобів сучасних інформаційних технологій, які вони використовують).

Проведений аналіз відповідей дозволив констатувати, що у власній навчальній (трудовій) та науковій діяльності всі опитані мають змогу використовувати ноутбуки, нетбуки чи планшети (власні, на роботі чи у навчальному закладі, комп'ютерному клубі або у родичів чи знайомих тощо), 291 (89,26%) респондент використовує принтери і сканери, 272 студенти (83,44%) користуються Інтернетом (зокрема – мобільним Інтернетом). Слід зазначити, що 129 опитаних (39,57%) використовують технічні засоби мультимедіа: мультимедійні комп'ютери, проектори, демонстраційні екрани та мультимедійні дошки тощо. За результатами опитування було встановлено, що тільки 13 (3,99%) студентів, із числа опитаних не використовують засобів СІТН у своїй навчальній (трудовій) діяльності. Варто також відмітити той факт, що заклади освіти не завжди належним чином забезпечені необхідними технічними та програмними засобами, тому для навчання або підготовки та проведення уроків та занять студенти використовують власні комп'ютери (ноутбуки) та інші технічні та програмні засоби СІТ або користуються послугами Інтернет- і комп'ютерних клубів тощо.

Проаналізувавши відповіді респондентів на питання № 5 і № 6 ми розділили проблематику використання СІТ у трудовій, навчальній та науковій діяльності на такі групи: 1) матеріальні та технічні, 2) компетентнісні, 3) психологічні та фізіологічні.

1) до цієї групи проблем ми зарахували відсутність або недостатність належного технічного та програмного забезпечення; відсутність коштів для створення та оновлення технічного, програмного та методичного забезпечення СІТ; нестачу або відсутність допоміжного персоналу для обслуговування комп'ютерних класів (лабораторій);

2) компетентнісні проблеми ми означили як відсутність належних знань та навиків роботи освітян; недостатній рівень володіння СІТ респондентом; нестачу або недоступність засобів підвищення інформаційної компетентності освітян;

3) до цієї категорії проблем ми віднесли небажання освоювати СІТ педагогами (особливо старшого покоління); боязнь і психологічну неготовність інтегрувати сучасні інформаційні технології у навчально-виховний процес; можливість негативного впливу комп'ютерних технологій на ефективність пізнавальної діяльності школяра, формування його світогляду та погіршення фізичного стану [1].

Оцінюючи відповіді студентів на питання №5 та №6, ми проаналізували пріоритети проблематики використання СІТ студентами у власній навчальній (трудої) і науковій діяльності та відповідну оцінку проблематики використання СІТ в освітній діяльності по роках дослідження. Було встановлено, що протягом усього дослідження близько третини респондентів вважали, що у них не виникає жодних проблем під час використання СІТ у власній діяльності (2011/12 н.р. – 31,65%, 2012/13 н.р. – 31,40%, 2013/14 н.р. – 33,75%, 2014/15 н.р. – 30,86% відповідно). Не залежно від років дослідження найбільш поширеними як в освіті, так і під час власної навчальної, наукової та трудової діяльності студенти вважають матеріальні та технічні проблеми. Проте, ця група проблем визначається студентами більш гострою для освітньої ділянки, ніж для себе (від 62,79% до 95,00% і від 32,91% до 56,25% відповідно). Наступними за пріоритетом є група компетентнісних проблем. Оцінюючи ці проблеми використання СІТ у власній навчальній (трудої) та науковій діяльності їх відмітили 29,11% у 2011/12 н.р. і 30,23% у 2012/13 н.р., у 2013/14 н.р. цей відсоток знизився до 11,25%,

і знову збільшився до 19,75% у 2014/15 н.р. При оцінюванні респондентами компетентісних проблем в освіті спостерігається наступна динаміка: у 2011/12 н.р. їх відмітили 26,58% опитаних, у 2012/13 н.р. – 29,07%, у 2013/14 н.р. – 40,00%, у 2014/15 н.р. – 27,16%. На думку опитаних студентів, найменш пріоритетними є психологічні та фізіологічні проблеми. Так, важливими для себе їх вважають від 2,47% до 5,81% опитаних, для освітньої сфери ці показники становлять від 4,84% до 8,14%. Слід також зазначити, що пріоритет цієї групи проблем виявився найнижчим у студентів опитаних 2014/15 н.р.

**Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у вказаному напрямі.** Проведене нами дослідження є підставою стверджувати, що сьогодні студенти-майбутні вчителі початкових класів володіють СІТ на рівні користувача; значна частина студентів, які працюють в освітніх закладах, використовують СІТ у своїй професійній діяльності. За результатами дослідження, перед студентами особисто та, як відзначали респонденти, в освіті на сьогоднішній день особливо гостро постають матеріальні та технічні проблеми використання СІТ та їх інтеграції у навчально-виховний процес. З часом ця група проблем не втрачає своєї актуальності для більшості опитаних.

Проте, проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми. Детальнішого розгляду потребують питання розробки курсів методики використання СІТ студентами різних спеціальностей; методики викладання пропедевтичних курсів інформатики у початковій школі та інтеграції СІТН у процес навчання різних дисциплін, які вивчаються у молодших класах, тощо. Дослідження педагогічних умов, які забезпечать формування інформаційної компетентності студентів.

### **Список використаних джерел**

1. Остапйовська І. І. Порівняльний аналіз динаміки визначення студентами пріоритетних проблем використання новітніх інформаційних технологій в освіті / Ірина Ігорівна Остапйовська // Вісник Черкаського університету. Сер. : Педагогічні науки : Зб. статей / [ред. кол.: А. І. Кузьмінський (гол. ред.), Н. А. Тарасенко (відп. ред. серії) та ін.] – Черкаси, 2013. – № 40. – С. 99–103.